

א מיר פ'ג מהלכה
ביטול הלכה
עשין ו' רבינו ג' אר"ה פסוק
והיה כ' פ'ג הלכה ד
היה כ' פ'ג הלכה ד
היה כ' פ'ג הלכה ד
היה כ' פ'ג הלכה ד
היה כ' פ'ג הלכה ד

שיטת ריב"ב

וכי אורו. פרין בלעז:
וכי דוחן. מול: ריהטא
דבוצא מיני הבטיל הו:
דמפשי ביה קימחא.
שמרין בו קמה:

שלמי הגבורים

א הרא"ש (פי"ז) מ
פירש על זה היינו
כשהיו ממין אחד
דבצ"ג תנושא המינין
אפילו רובו ממין אחד
מבדק עליו גמ"מ ע"כ:
ב (טור שם) ובע"כ
הלכות גדולות ופ'ס
ע"י פ"ג כתב דבצ"ג
והרא"ש (פ"ג) כע"כ
שני דוחן דרין אורו
דליה גמי מיין ויין
וסעד הלך כמו אורו
הלך תחלה גמ"מ
ולבסוף בוצא נפשות
רבות אבל העושה פ"ת או
הבטיל ממשאר מיני
קטנים לימח בכלל מן
ומבדק עליו שהכל ע"כ
וכן כתב גאון כיון דלורו
אין דגן מיין לאו אורו
ומבדקי עליו גמ"מ כיון
דוין הוא הדין מני
דוחן לא בשאר דברים
שאלו רואין דייני כגון
מן הקרבא פנילו
מבדקי עליה בוצא מיני
מוזנות:

לשון ריא"ז

ה"א אור הוא בשר
ועשאו פסח ולישא או
שעשה ממנו פ"ת מבדק
עליו בוצא מיני מוזנות
ולבסוף בוצ"ג וכן הדוחן
כמבואר בקונטרס
הלכות בראה"ג.
ומה"ה (פסח רי"ד פ"ה ק)
באר שפסח הוא כולו האורו
והדוחן עם הדגש הכי
הדגש ביעקב ומבדק
שהכל יוצא שיעין שבעין
כעין דיימא ורואו לבדן
עליהן גמ"מ הדגש שכל
אלן דין המשח המינין
כמבואר בקונטרס
הלכות בראה"ג:
ג בתב הרא"ש (פ"ג)
ורב אלפס כתב ופ"ת
דוחן מבדק עליו בחמלה
שהכל שנים דמשמע ליה
שארין דין האורו והדוחן
זהו מדקתין מנתלייהו
דבנן נקט דוחן וי"ל לאו
רואה הוא דלא נקט אורו
אלו לאפוקי דר' יוסף
בן נון ולהשיעו דלן
לו דין חטין דקמי
ברישא וכן משמע הוא
לנעול היצאו לפניו פ"ת
אורו ופ"ת דוחן מברכין
עליו חמלה וסוף כמעשה
קדרה ע"כ:

הנה

למדנו מצרימא זו שהאור והדוחן דין שזה ועל שיהיה
מבדק מחמלה בוצא מיני מוזנות כמו על מעשה קדרה
שהרי דבצ"ג ר' אלפס כתב כה"ג א"מ חמץ הוא ועל דבר שהוא
מוון ודך לאכלו למוון כמו הפניג"ז שמבדק עליו חמלה בוצא
מיני מוזנות.

והפת

שעושין מקטניות כגון פ"ת פולין וכיוצא בו נראה
שאין מברכין עליו אלא שהכל שאין דרך לעשות פ"ת כל

[ד"ה - ז']

ז"ה הוה בתהדה מברך שהכ"ז ולבסוף בוצא נפשות. זה
ז"ה לטון התלמוד אלא הרב אלפסי ז"ל כתב כן מפני
סבוכו שאין דין האורו והדוחן שזה וספק על מאי דאמרינן גמ"
(א). רבי יוחנן בן גוריון אורו מין דגן ואע"פ שאין הלכה
כמונו אלפ"ה כיון שאנו רואין
(שי"ט) מי סבוכו דלורו מין דגן
הוא ואינו סוכר בן דוחן ויוצא
בו למדנו שאין דינס שזה ועל
האורו מבדק חמלה בוצא מיני
מוזנות ולבסוף בוצא נפשות רבות
ועל הדוחן אינו מבדק אלא שהכל.
וגאון אחד אמר שאפילו על
הדוחן מבדק בוצא מיני
מוזנות דכיון שאין הלכה כר' יוחנן
בן גוריון דלמר אורו מין דגן הוא
ואפ"ה אמרינן דמבדק עליה בוצא
מיני מוזנות מפני שהוא מוון
דוחן או כשאר דברים (ב) שאנו
רואין שהם מוון כגון המין שקורין
פניג"ז בלעז מבדק עליהם ג"כ
בוצא מיני מוזנות.

[כ"ה - כ"ז]

בוצא נפשות רבות כדתרצינא להא
מתניהא [ז"ז] תני גבי אורו ולבסוף אינו מבדק
עליו ולא כלום וקיימא לן דכל ולבסוף ולא
כלום מבדק בוצא נפשות רבות (ז"ז). והני
מילי בדאיתיה לאורו בעיניה אבל על ידי
תערוכות לא "דק"ל בהא כרב ושמואל
דאמרי תרווייהו כ"ז שיש בו מחמשת המינין
מברכים עליו בוצא מיני מוזנות דלא
איתותב רב ושמואל אלא לענין כל שהוא
מחמשת המינין דאיתיה בעיניה אבל כל
שיש בו מחמשת המינין דליתייה בעיניה
אלא על ידי תערוכות לא איתותב הלכך
ק"ל כותייהו בהא דליכא מאן דפליג
עליהו ועוד דסוגיין כותייהו. "ופת 'דוחן'
בתחלה מברך "שהכל" ולבסוף בוצא
נפשות רבות (ז"ז) "וריהטא דמחווא בין
דמפשי ביה קימחא ובין דלא מפשי ביה
קימחא מברך עליו בוצא מיני מוזנות כרב
ושמואל דאמרי תרווייהו כל שיש בו
מחמשת המינין מבדק עליו בוצא מיני
מוזנות ולבסוף ברכה אחת מעין שלש:
אמר רב יוסף האי חביצא אי אית ביה
פירורין 'כזית' מברך עליה המוציא לחם
ושלש ברכות ואי לית ביה פירורין כזית

דגרסינן התם (ז"ז) ואורו לאו מעשה קדרה הוא והא תניא ואלו
הן מעשה קדרה חילקא טרגיס ואורו זרדי וערקן ופי' חילקא
שחלק הגרעיין גלשים וטרגיס שחלק גלשה הנה כשמשחם
המינין אמר חילקא וטרגיס ואורו זרדי אומה במשחם דמשמע
דאפילו כשהוא שלם הוא ככלל מעשה קדרה ואם איתא דלורו לא
דיעינן ליה כמעשה קדרה כשהוא שלם ה"ל למימר ואלו"ה הן
מעשה קדרה חילקא טרגיס של משחם המינין ושל אורו ומדלא
אמר הכי שמעינן שאפילו כשהוא שלם מברכין עליו בוצא מיני
מוזנות* מה שאין כן בדוחן. ונראה שמפני זו המעלה שיש בוצא
מהדוחן הויכורו בגמ' האורו יומר והקשו ואורו לא מברכין עליה:
[ז"ז] **וריהטא** בין דמפשי בה קימחא וכו'. פירוש ריהטא
כמו מבדק קדרה אלא שזה אינו עבה כל כך:

מקמה ומדגש אלא שזה אינו עבה כל כך:
ה"א חביצא אי אית ביה פירורין כזית מברך עליו המוציא
וישלש ברכות. פירש"י ז"ל דחביצא הוא פירורין ממש
שמוציין עם הדגש או עם השמן ע"י אלפס רב יוסף סבוכו
ליה אי אית זיה פירורין כזית מבדק עליו המוציא ולבסוף שלם
ברכות ואי לית ליה"י פירורין כזית מבדק חמלה בוצא מיני
מוזנות ולבסוף ברכה אחת מעין שלם ורב שם אמר אפילו אין
בפירורין כזית מבדק עליו המוציא ותחלה מפדק מאי דלמר בזמן
דהכוסס את החטה דרב יוסף מבדק עליו המוציא רואה לומר שיש
הפרוסות קיימות מבדק עליו המוציא ושלש ברכות אין
כזית ולפיכך אמר שמבדק עליו המוציא ושלש ברכות אמר
הפרוסות קיימות רואה לומר שאין צדדים לומר שאין
שמבדק עליו בוצא מיני מוזנות וכן פירשו ביב"ח דגרסינן
התם (ה"ח) עד כמה הן פרוסות עד כזית ורב שם היה מפרש
"הברימא כן בזמן שהפרוסות קיימות אפילו אין צדדים כזית אין
שהם קיימות מבדק עליהם המוציא ושלש ברכות אבל אין
הפרוסות קיימות מבדק עליהם בוצא מיני מוזנות כיון שאין

הני פ"ג בדאיתיה
פאורו בעיניה. כלומר
שפלו נלא מערות
קמה או מבדק חמלה
ז"ה דהלכה"ו ולבסוף
ז"ה רב פ' פ' אל על
מעריבת קמה חשיב כמו
חשביל דמשח מינין
נ"יעס מעריבת חשביל
אמר והחשביל הוא הרוב
מבדק עליו כנכרת
המשביל: ריהטא. עשו
כעין מבדק קדרה נקמה
ושמן דבש: בין דבש
ביה קמחא. שמתו בו
קמה הרבה: חביצא.
שקיימין שמפרין לחם
נזילפס:

הנהרות וצנינים

(א) נבי שמונו (בי"ג)
(ב) נדביל (כ"ד)
ברק"י: (כ"ה)
כצ"ל (כ"ח): (י) באלו
כצ"ל (כ"ח): צ"ל דאלו.
(ח"א): (ה) בחתי: ה"ז:
(ו) בוצא מיני מוזנות
כצ"ל ותי' כהנא נחמק
(ז) הכה: (ה"ה): (ז) כאשר
הנהין כן מוכיח הענין וכן
מוכח באשרי (פי"ח)
והיהוד שמונו (פי"ח)
רח סק"א א"א ברי
לישב לפי שטת האלפס
וכן תופס בעל הלבית
גדולות (פי"ח) בלשון
שני ומרוב בלשון ראשון
שונה הם הלך אורו בין
בשלה בשולח בין אפיה
להם בתחלה בפיא'
ולבסוף ברי שפס לאו
כין דגן הוא וכן דוחן
ואיצ"ל פליג ר' יוחנן בן
גוריון דאמר מין דגן הוא
ליה הלבטא כותיה
והאשרי והיא גירסתו ו'
כשפס ותרמה מינה וביה
שאין ענין כלל לפלוגתא
דדיב יחזקן בן גוריון וכן
דאייר בבבבש ובבבואו
דבוואת פ"ת אחד אורו
שבשול או שישאו פ"ת
במ"ה. תוספת ומרדכי
ומ"ה ומכ"ה ומכ"ה וכו'
מגרס"ה (א"ב פ"ח):

השגות הראב"ד

(א) רב פ'ג ש"ה וז"ה
דחגיג' א"כ
מבואר בוצא ואכלו וכו'
אפילו לרב יוסף
דאמר מצד המעלה
שבבעה בעיניו כו':
אמר אברהם: אין נחמין
דכ"ו שאינו מבדק אלא
על משח המינין לבד
כמו שאמרנו במתנות
פרק רבי שמעון
[כ"ה] החטין והשעירין
והכוסות ושולל שזעל
ושעוין מינין חמלה
ומתערפין לו עם זה וכו'
וקאמרינן מני ליענין
מקן ומלה מני מנטפין
אף על פי שאינו נלול:

המאור הקמן
[ז"ז] והא דתניא לקט מכולן כזית ואכלו ר' יוסף דאמר
(פסחים ל"ה:) מצה הנאכלת לשבעה בעינין (א"ה) והכי קאמר: בשל חולין כה"ג אמר חמץ הוא ור"י
חובתו בפסח דאי לא חמץ בשיירי מנחה לאחר פתיחה היכי משכחת לה והלא לחמי חדרה אין להם פתיחה אלא ע"כ
כה"ג בחולין קאמר:

ד גביין
ככות מ"ה ה"ח) כי
יש גמגוס דכדכ"ו ובקשו
יש גמגוס והטור הנה
כנה מלוקין בעין זה
בקימין קמח ע"כ:

אין הפרוסות קיימות מברך במחלה בורה מיני מוונות ולבסוף ברכה אחת מעין א':
 ה [דף 17 ע"א] **הכוסם** את האורז מברך עליו בפה"א עמונו אפאז ובשלו אע"פ
 שהפרוסות קיימות במחלה מברך בורה מיני מוונות
 ולבסוף ברכה אחת מעין שלש ומקשה עלה דהך ברייחא ומתוך לה חגי גבי אורז
 ולבסוף ולא כלום וק"ל [ו] דכל לבסוף ולא כלום מברך עליו בנ"ר וכן פירש"י שאין
 מברכין עליו מברכת פירות של [הארץ] [א"י] אלא בורה נפשות הלכך על אורז אם
 אפאז ועשה ממנו פת [ב] או [ג] או ששלו [ז] ועשאו ענין דייקא מברכין עליו מחלה
 בורה מיני מוונות אע"פ שאינו מן ז' המינין כיון שזה נקרא מוון כי הוא משפיע
 וסועד הלב ולאחריו בנ"ר דלא נמקדה ברכה מעין שלש כ"א על שבעת המינין והא
 דמינה לעיל הביאו לפניו פת אורז ופת דותן מברך עליו כמעשה קדירה [ז] אברכה
 ראשונה קאי שמברכין עליו בורה מיני מוונות [ח] ויש ספרים שכתב בהם משלון ה"ג
 [א] אבל אורז לא מברכין עליו במ"מ [ט] דלא ק"ל כר' יוחנן בן נורי אלא שהכל ולא
 מלמא היא דר' יוחנן בן נורי ס"ל אם אפאז מברך עליו המוילא דלחם גמור חשיב
 ליה אבל רבנן לחם לא חשיב ליה אבל מוון חשיב ליה ורב אלפס ו"ל כחב ופת דותן
 מברך עליו במחלה שהכל משום דמשמע ליה שאין דין האורז והדותן שזה מדנקט
 במלמיהו דרבנן הכוסם את האורז ולא נקט דותן וי"ל דלאו ראייה היא דלא נקט
 אורז אלא לאפוקי דר' יוחנן בן נורי להשמיענו דאין לו דין חטין דקמתי ברישא
 וכן משמע ההוא דלעיל ביהוה פת אורז ופת דותן מברכין עליו מחלה וכן
 כמעשה קדירה והכי מסתבר דדותן מוון זיין וסועד את הלב כמו אורז [בב] והלכך
 מברכין לפניו במ"מ ולבסוף בנ"ר [ע] אבל העושה פת [בד] או חטין ממיני קטניות
 לימא בכלל מוון ומברך עליו שהכל ונ"ר וחסרון כלומר בורה נפשות וכל מה שהם

חסרים [ב] על כל מה שצרה להחיות בהם נפש כל חי כלומר על (א) כל שאר דברים
 שצרה בעולם שלא היו הנפשות חסרות כל כך אם לא נראה כי אינם אלא להענג
 (בה) וצירושלמי מסיים זה ברוך אתה ה' מי העולמים ומה שכתב רב אלפס דהא
 דמברכין על האורז במ"מ הני מילי בדאימיה לאורז בעין (ט) אבל ע"י תערוכה לא
 היינו כשהרוב ממין אחר [ז] דכתיב האזי גוונא במחמת המינין אפי' רובו ממין אחר
 מברך עליו בורה מיני מוונות:

ה הכוסם את החטה מברך עליו בפה"א (א) ולא פירש חיזו ברכה יצרך אחריה
 ויראה שיברך ב"ג ולא ברכה מעין שלש דלקמן (דף מד). מפרש ברכה
 אחת מעין שלש וקאמר דעל חמשת המינין מברך על המחיה ועל הכלכלה [ק] ועל
 פירות העץ ועל פרי העץ שלא מנינו בשום מקום שחקנו ברכה אחת מעין שלש על
 האדמה ועל פרי האדמה והא דאמר בשמעתין כל שהוא מין דגן ולא עשאו פת ר"ג
 אומר שלש ברכות ומכ"א ברכה אחת מעין שלש היינו בשלקיניה ועבדיניהו ענין
 דייקא אבל הכוסם את החטין או שלקיניה ואיחייבהו בעיניהו אינו מברך לאחריו אלא
 ב"ג [ך] וטע"ג דחטה כתיב בקרא כיון דאין אכילתה חשובה כל כך לא חשיבא ברכה
 (ג"א אכילה) לברך עליו מעין ג' מיהו מדכיל דבדרי חכמים כל שהוא מין דגן ולא
 עשאו פת משמע אפי' אכלו חי דומיא דבדרי דבדרי דרישא [ש] ובמחזור דר"ח
 ו"ל היה כחוס הכוסם את החטה מברך ברכה אחת מעין ג' על האדמה ועל פרי
 האדמה והגבה במחוך מברכין עליו ב"ג וכן כתב בה"ג בורה נפשות בכוסם את
 החטה או שלקיניה [ואיחייבהו] בעיניהו ונכון להחמיר שלא לאכול חטין או שלקות
 בעיניהו אם לא בתוך הסעודה משום ספק ברכה אחרונה ואמרין צירושלמי
 דפירקין דר' ירמיה צני הדין דאכל סולת מהו מברך בסופה אמר ר' יוסי ולהכי לא

תפארת שמואל

(ג) על כל שאר דברים שברא וכו'. ול"ג לפרש ועל כמו ועל הכל מה שעשה הקב"ה חסרו עם הבריות שברא להם דברי תענוגים שאינם אלא להחיות ולהברות בהם נפש כל חי נ"ל:

מעדני יום טוב

שהכל דמיוא דאלינא דרב ושמואל הוא והא אמוטו: [ג] [ד] ד"א ק"ל כריב"ג. דאמר
 אורז מין דגן הוא: [ע] אב"א העושה פת או תבשיל ממיני קטניות כו' ומברך ע"י
 שהב"א. כתב ב"י סי' ר"ח ו"ל תמיהני אמאי לא יצרך בפה"א ואפשר דבגמטו הקטנית
 עד שנמטעו מיידי דכיון דאין זה דרך אכילתן אין מברכין עליהם בפה"א עכ"ל ול"ג
 דמיירי רבינו נפת או חטין שנעשה מקמח של מיני קטניות וכ"כ מהר"י דפת של מיני
 קטניות או נקמח שלהם שמבשלין אוחו ועושין ממנו מאכל מברך מחלה שהכל ולבסוף בנ"ר
 ומסתמא בכהי נמי מיירי רבינו שכן אתה מולא שדברי רבינו ודברי מהר"י על הרוב שז"ס
 הם צדוקים הדינים שמה שכתוב בזה כחוב בזה ותהר"י נמו שני טעמים בדבר בשם רבם
 הר"י ו"ל חדא דמפני שנתנה מפרי ואין אנו יכולים א"כ לברך עליו ברכת הפת כיון שאינו
 מה' המיניס הלכך מברכים עליו שהכל דתמן ועל כולם שאמר שהכל יא' טעם שני שמפני
 שדרך אכילתו והנחתו כל השנה היא כשהוא פרי ועכשיו יא' תמורת פרי אין דרך האלחו
 כרך לפיכך גרע מהבכרה שלו ע"כ: [פ] ע"ב ב"ה שברא כו' ב"א ע"ב ב"ה. וכ"כ
 המוס' והעמיקו ועל כל כו' וכן נראה וכן הוא בטור סי' ר"ז וגם מהר"י העמיקו ועל כל
 כו' אלא שפירשו שהוא דבוק עם סוף הבכרה והיינו שהם כתבו ע"פ מה שמסיימים ברוך
 מי העולמים: [צ] דבב"א ב"ה המיניס ב"ה. כמ"ס קטין לעיל ע"ש: [ק] ה"ג וע"ש
 פירות העץ ע"ש העץ וע"ש פרי העץ ו"א מצינו: [ך] אע"ג דהב"ה כתיב בקרא. פי'
 באותו מקרא דכתיבי הני דמברכין עליהו מעין ג': [ש] ובמחזור דר"ח כו'. שכן היה

דברי חמודות

היינו דוקא כשנמטען האורז יפה דהוי כמו דייקא הא לאו הכי אע"פ שלקו אינו מברך אלא
 בפה"א דבכלל כוסם הוא וכמ"ס גבי חטה בעטף דלעיל ב"י: (בב) דלכך מברכין ב"ג
 בב"מ ב"ה. אבל הרמב"ם כתב כהר"ף וכן סתם השלמן ערוך והרב רמ"י לא הזכיר דין פת
 דותן וכתב במקומו אוכל דותן בעין ונריך עיון למה ומנין לו: (כד) או תבשיל ממיני
 קטניות. כבר כתבתי במ"מ שהב"י מפרש דמיירי שהקטניות נמטעו לגמרי שאין זה דרך
 אכילתן הלכך אין מברכין עליהם אלא שהכל וכתב רמ"א שכן אם אינם טועים ממשלים כמו
 חיי ע"פ שהם שלמים מברך עליהם שהכל: (כה) ובירושלמי מסיים בא"י חי
 העולמים. ומלמדי הר"י כתבו בשמו דג"ל שזו משמע קר הוא וכוון שלא הזכיר בש"ס שלנו
 לא נחמום בשם מספק והנכון לומר חתימת הכרזה בלא שם וימא ברוך מי העולמים וכתב ב"י
 סי' ר"ז שכן ראוי לנהוג: (כו) אב"א ע"י תערוכה פ"א. אלא מברך עליו ככרחה אוחו חטין

קיבור פסקי הרא"ש

קטניות מברך שהג"ב ורי"א"ף משהו דין דותן לדין קטניות: ה הכוסם את החטה או שלקיניה
 ואכליניהו בעיניהו אומר בפה"א ולפי שיש ספק בצרכה אחרונה אם יצרך בנ"ר או ברכה אחת
 מעין ג' נכון להחמיר שלא לאכול קליות או חטים בעיניהו שלקות אלא חוץ הסעודה:

שדה צופים

דף 17 ע"א אלו הן מעשה קדירה חילוקא וכו'. ה"ל"ש ברכות פ"ו סי' כ"ג. וסימן ל"ג: הכוסם את החטה מברך עליה בפה"א. ה"ל"ש ברכות פ"ו סי' ז'. ונפקסין פ"ב סי' ט"ו. והכלומה פה סי' ב':

קובץ מפרשים

(א) ויש ספרים שכתב מלשון בה"ג אבל אורז כו' אלא שהכל. ג"ב בה"ג שלפנינו אימא בזה שני דעות וברעה ראשונה שהוא כמו שהכתיב הרא"ש אימא דלא מברכין בומ"מ אלא בורא פרי האדמה ע"ש [בן אריה]: (ב) תרי"י [גליון]: (ג) חוסי' [גליון]: